Kerkplein 2
Postbus 200
3940 AE Doorn

T (0343) 56 56 00
F (0343) 41 57 60
E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Natuurlijk! Buitenspelen

Beleids - en uitvoeringsplan Spelen

gemeente Utrechtse Heuvelrug 2020 - 2030

Datum : 4 augustus 2020
Auteur : Marianne Dolman

Inhoudsopgave

1 Voorwoord ... 4

2 Inleiding ... 5

3 Visie en uitgangspunten ... 7

4 Waar spelen we? ... 10
4.1 Aantallen kinderen en speelplekken ... 11

5 Herinrichting buitenspelen ... 12
5.1 Buitenspelen organiseren met derden ... 12
5.2 De Buitenruimte als speelvoorziening ... 14
5.3 Van formele naar informele speelplekken ... 16
5.4 Van formele plek naar initiatiefplek ... 17
5.5 Maatwerk en participatie ... 17
5.6 Uitgangspunten herinrichting speelplekken ... 18
5.7 Resultaat ... 19
5.8 Hoe werken we samen? ... 20
5.9 Onze uitgangspunten ... 20
5.10 Initiatieven van inwoners ... 21
5.11 Kaders bij speelplekinitiatieven ... 22
5.11.1 Draagvlak bij omwonenden ... 22
5.11.2 Afspraken vanuit omwonenden ... 22
5.11.3 Organisatie achter de aanvraag ... 22
5.11.4 Financiering ... 22
5.11.5 Juridische afspraken en kader (WAS) ... 23
5.12 Kaders en communicatie ... 23

6 Financieel kader ... 24
6.1 Waar zetten we de middelen voor in? ... 24
6.1.1 Externe financiering ... 25

7 Bijlagen ... 26
7.1 Kaarten speelplekken en legenda ... 26
7.2 Speelbestand gemeente Utrechtse Heuvelrug ... 26
7.3 Beheerplanning 2021 ... 26

1 Voorwoord

Natuurlijk buiten spelen!

Buitenspelen is niet alleen hartstikke leuk maar ook nog eens heel erg belangrijk. Kinderen hebben zichtbaar plezier in het spel. Zo duiken ze even weg in hun eigen leefwereld. Op jonge leeftijd spelen kinderen vooral alleen of langs elkaar. Hoe ouder en verder kinderen in de ontwikkeling komen, hoe meer ze bewust zijn van elkaar en echt samen spelen. Zo leren kinderen uiteindelijk om samen te werken, elkaar te helpen, conflicten op te lossen en te delen, wat weer bijdraagt aan hun sociale ontwikkeling. En natuurlijk draagt ook het rennen, klimmen, schommelen bij aan de motorische ontwikkeling van kinderen.

Door de jaren heen is het buitenspelen echt veranderd. Uit landelijk onderzoek blijkt dat kinderen niet meer dagelijks buiten spelen en het buitenspel minder lang is. Ook weten we uit onderzoek dat natuur een positief effect heeft op spelende kinderen. De meeste kinderen maken dan ook veel meer gebruik van de openbare ruimte voor hun buitenspel dan van officiële speelplaatsen en schoolpleinen. De veiligheid van deze speelplaatsen is ook in een ander daglicht komen te staan. De inrichting van speelplekken is steeds meer toegespitst op een zo klein mogelijk risico op verwondingen waardoor kosten voor realisatie, beheer en onderhoud zijn toegenomen.

Deze ontwikkelingen vragen om andere voorzieningen van buitenspelen in onze gemeente. We willen kinderen stimuleren om buiten te spelen. In hun eigen omgeving en meer gebruik maken van de openbare ruimte. We gaan werken aan een herinrichtingsplan voor gezonde en veilige speelplaatsen samen met kinderen. Zodat kinderen elkaar weer vragen “Ga je mee buiten spelen?”.

Daar kijk ik naar uit!

Hartelijke groet,
Chantal Broekhuis

2 Inleiding

Als gemeente faciliteren we het buitenspelen voor kinderen. We hanteerden hiervoor het speelplan 'Samen Buitenspelen.kom 2009 – 2018' die echter zijn houdbaarheidsdatum niet mocht behalen. De ombuigingsopgave van de gemeenteraad in 2012, veranderde de wereld voor onze gemeentelijke speelplekken. Vanaf die tijd passen we op beheer en onderhoud een bezuiniging toe. Speeltoestellen worden minder vaak vervangen, we deden en doen alleen datgene wat nodig is. Voor nieuwe initiatieven was, en is, geen geld.

Tegelijkertijd veranderde de vraag naar speelplekken van inwoners, ouders en kinderen, zoals onder meer bleek tijdens de raadsbijeenkomst van maart 2019. Met name het belang van spelen en het informeel kunnen spelen werd benoemd. De opgaven van de raad in 2018 voor de openbare ruimte en het sociale domein, sluiten hier naadloos op aan. Het gaat om opgaven gericht op preventieve ondersteuning van kinderen via sport, onderwijs, cultuur en welzijn naast het meer benutten van de openbare ruimte, mede om de sociale cohesie te vergroten. Speerpunten daarin: het vergroenen van de openbare ruimte door onder meer natuurspeelplekken in te richten en uitvoering van de (integrale) lokale jeugdagenda.

Dit is dan ook de aanleiding voor een update van ons speelbeleid via dit uitvoeringsplan 'Natuurlijk! Buitenspelen' waarin onze werkwijze als gemeente staat beschreven. Dan gaat het over onze basistaken (beheer), onze faciliterende taken voor inwoners op het gebied van speelplekken en het benutten van de buitenruimte. We kunnen niet alle speellocaties in stand houden en dus gaan we opzoek naar alternatieven. Een uitdaging waaraan we samen met inwoners en organisaties gaan werken.

Dit plan kwam tot stand in samenwerking met bureau OBB, jongerenwerk, buurtsportcoaches, Jantje Beton en de GGD. Stichting Speeltuinen Driebergen gaf input en las mee. Het is een praktisch plan waarin we aangeven hoe en wat we beheren en onderhouden aan speelplekken maar ook hoe we faciliteren. We volgen, zoals gezegd, de eerder gestelde doelen van de nota 'SamenBuiten spelen.kom 2009 – 2018'. Wat we nu anders doen dan in de vorige nota, is de samenwerking van spelen met scholen, buurtcoaches, jongerenwerk, sportclubs, woningbouwvereniging en inwoners benadrukken. We laten plekken voor de doelgroep 'oudere jeugd vanaf 18 jaar' min of meer los. En we zetten meer in op informeel spelen: gebruik van bosjes, bomen en struiken. We zoeken naar cross- overs, van sport en spel in de buitenruimte.

Waar mogelijk faciliteren we inwoners binnen hun wijk bij het behoud van speelplekken door de mogelijkheid te bieden van, een speelplek adopteren of toestellen om te vormen.

Door een concrete impuls aan het behoud en realisatie van speelruimte en speelmogelijkheden te geven, scheppen we een kader voor de periode 2020 - 2030, en bieden we houvast bij de concrete uitwerking van spelen op dorps- en wijkniveau. Bewoners, maar ook kinderen, spelen een rol omdat ze uitgenodigd worden om mee te denken over speelplekken en initiatief te nemen. Dit is tevens een leermodel voor onszelf.

De volgende onderwerpen komen aan bod in dit plan:

Wat is onze visie op spelen?
Hoe gaan we om met spelen in de buitenruimte?
Hoe gaan we om met speelplekken?
Hoe werken we samen met partners, inwoners en organisaties?
Wat is het financiële kader?

3 Visie en uitgangspunten

Spelen is belangrijk, want spelen is leren. Van jongs af aan leren kinderen door spel vaardigheden te ontwikkelen op motorisch en sociaal gebied.

(SamenBuiten spelen.kom 2009 – 2018)

We baseren dit uitvoeringsplan op' Samen Buitenspelen. Kom 2009 – 2018'. In dat plan formuleerden we doelen die grotendeels nog actueel zijn. Het nieuwe plan past binnen de uitgangspunten van de omgevingsvisie en houdt, binnen kaders, rekening met de behoefte van inwoners en kinderen.

Buitenspelen heeft alleen maar positieve effecten. Het beïnvloedt niet alleen de fysieke maar ook de mentale gezondheid van het kind. In het iPad- en smartphonetijdperk waarin kinderen nu opgroeien, verdwijnt buiten spelen vaak naar het achterplan.

Voor de ontwikkeling van kinderen is buiten spelen en bewegen essentieel voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling: het zorgt voor een goede motoriek, ogen waarmee ze ook in de verte goed kunnen zien, stevige botten, sterke spieren en een gezond gewicht. Buiten spelen is goed voor de ontwikkeling van zelfvertrouwen, sociale vaardigheden en voor het leren omgaan met risico's. Het is wetenschappelijk bewezen dat kinderen die veel in de natuur spelen, soepeler bewegen, zich beter ontwikkelen, beter slapen en minder vaak ziek zijn. Buiten spelen kunnen we beschouwen als een primair preventief instrument om positieve gezondheid bij een kind te bevorderen. En positieve gezondheid betekent veel meer dan 'niet ziek' zijn. (Whitepaper Natuurmonumenten)

Voor spel is ruimte nodig. Veel belangrijker dan speeltoestellen is voldoende fysieke ruimte om te spelen. Bij voldoende ruimte en afwisseling zijn speelvoorzieningen bijna overbodig.

(BuitenSpelen.kom 2009 – 2018)

Een veilige en vriendelijke woonomgeving kan kinderen bescherming, bewegingsvrijheid en belevingswaarde bieden. Voor voldoende bewegingsvrijheid voor kinderen op straat is ruimte nodig. Die kan gemaakt worden door de openbare ruimte te gebruiken en soms anders te gebruiken. Bovenstaande doelen zijn dus niet gewijzigd. Wel is het tijd het beleid te actualiseren en af te stemmen op trends en ontwikkelingen, op de vraag en behoeften van inwoners en op de financiële kaders.

Bijkomende uitdaging: "Hoe krijgen we jeugd achter de tablet en games vandaan?". De balans vinden tussen de Snapchat, TikTok, Fortnite, YouTube en buitenspelen hoort uiteraard bij ouders. Maar, we kunnen het hen wel makkelijker maken. Hoe? Door bijvoorbeeld de buitenruimte te benutten, leuker te maken en naast natuurlijk spelen ook georganiseerd spelen te faciliteren.

Ook de voorzieningen in de buitenruimte, het ruimtelijk domein, kunnen bijdragen aan preventie en positieve gezondheid. Goede toegankelijkheid is essentieel voor al onze inwoners en ook voor kinderen om te ontmoeten te spelen en te bewegen.
We weten dat 85 % van de kinderen het liefst informeel speelt, balt of met takken sleept. Onze inzet is dan ook dat we de nadruk leggen op informeel spelen en daarbij gebruik maken van de buitenruimte, de bossen, de trapveldjes maar ook, als het kan, van de weg of woonwijken of de stoep.

Een boom is een halve speeltuin

In een boom zit soms een halve speeltuin verborgen. Je kunt je erin verstoppen, je kunt erin klimmen, kampen bouwen, geheimen delen, chillen, dromen en het mooie is dat niks perfect hoeft te zijn. Meer zelfs: hoe lelijker de boom, hoe leuker het wordt.

(Speel.be)

Onze gemeente ligt midden in de groene natuur van de Utrechtse Heuvelrug. Aan de randen van de dorpen begint bos en hei of soms gras en polder. In de dorpen ligt veel groen, er zijn plantsoentjes, gras- en trapveldjes. Met al onze recreatiemogelijkheden, het wandel- en fietsgebied, de mountainbiketrails, zijn we, min of meer, één grote speeltuin: eentje die bijdraagt aan natuurbeleving en beweging en daardoor kan bijdragen aan positieve gezondheid. Laten we daar gebruik van maken.

Aanvullende visie

Onze aanvullende visie op het huidige spelen vanaf 2020 luidt in het kort:

- We stimuleren positieve gezondheid bij de jeugd door bewegen in de buitenruimte meer te faciliteren;
- We stimuleren informeel spelen;
- We creëren een speelcultuur die aansluit bij de behoefte van ouders en kinderen;
- We richten ons op de jeugd tot 18 jaar en focussen ons primair op kinderen tot 12 jaar.

4 Waar spelen we?

Speelplekken zijn er overal verspreid in de gemeente, niet alles ligt vast in een richtlijn of plan: je kunt ook spelen op een bankje in een park, in een boom of plantsoen of in een verdwaalde rioolbuis die niet is opgehaald. We spelen in de buitenruimte en gebruiken de gemeente als speeltuin met de bossen en struiken en de stoep en als het veilig is, in woonwijken.

Speelplekken zijn er in vele verschijningsvormen. Ze kunnen goed aansluiten op de ruimtelijke en sociale context van elke buurt. Het totaal aan speelmogelijkheden brachten we zoveel mogelijk in kaart. Op de kaarten in de bijlagen staan respectievelijk bos, informele speelbosjes, trapveldjes, schoolpleinen, sportvelden en traditionele plekken met speeltoestellen.

Onze gemeente beheert 90 plekken met toestellen of doeltjes om te spelen. Bij woningcorporaties, scholen en sportclubs verspreid over de gemeente zijn er nog 6 openbare speelplekken, al of niet met toestel.

Aantal plekken	**Gemeente**	**School**	**Woningcorporatie**	**Totaal**
Speellocaties	84			84
Kinderopvang	1			1
Schoolplein	4	1		5
Toestellen in beheer bewoners	1			1
Woningcorporatie locatie			4	4
Totaal	**90**	**1**	**4**	**96**

4.1 Aantallen kinderen en speelplekken

Speelplekken delen we in, waar mogelijk, via 'Speelwijken' en het aantal kinderen wat er woont tussen de 0 en 11 jaar. Dat laatste is uiteraard een fluctuerend gegeven: zouden we 2 jaar verder kijken dan ziet het aantal kinderen er weer anders uit.

Definitie speelwijk: gebied binnen de barrières van snelwegen, provinciale wegen, spoorlijn en buitengebied. Aan de hand van een evenredige verdeling van middelen is de richtlijn voor ingerichte speelplekken per 200 kinderen een speelplek (advies OBB).

We houden aan dat binnen iedere speelwijk een speelplek is. Een plek kan een speelplek zijn van de gemeente, maar ook een schoolplein of een plek van de woningbouwcoöperatie.

Er is geen landelijke richtlijn die aangeeft hoe speelplekken verdeeld moeten worden. In 2005 heeft de SP in navolging van de speelruimtenorm van NUSO (brancheverenigingen spelen) en Jantje Beton een initiatiefvoorstel voor een speelruimtenorm aan de Tweede Kamer aangeboden, maar een Kamermeerderheid ontbrak.

Gemeenten hanteren uiteenlopende beleidsregels. Er zijn gemeenten die speelplekken volledig uit handen geven en er zijn ook gemeenten die er geen beleid op maken, bijvoorbeeld gemeente Apeldoorn.

In onze gemeente zijn kinderrijke speelwijken van dit moment (mei 2020) bijvoorbeeld:

- Driebergen – Rijsenburg Zuid met 1450 kinderen
- Driebergen – Rijsenburg Midden met 720 kinderen
- Leersum Zuid en Doorn Noord ieder 540 kinderen

Kinderarme speelwijken zijn: Amerongen Zuid en Doorn Noord West

5 Herinrichting buitenspelen

In dit hoofdstuk laten we zien hoe we ons de komende jaren inzetten voor het buitenspelen in de openbare ruimte en met de bestaande speelplekken.

Kinderen maken op een andere manier gebruik van de publieke ruimte dan volwassenen. De openbare ruimte als speelplek vereist een kindvriendelijke omgeving waarbij niet alleen voorzieningen of het aantal wipkipjes belangrijk is, maar het hele sociale plaatje. Kindvriendelijk zijn gaat over ruimtelijke planning, bereikbaar onderwijs, ontspanning, gezondheid, milieu. Daarom is het nodig om over de verschillende beleidsdomeinen en diensten heen samen te werken aan oplossingen. Dit vereist integrale samenwerking met gemeenten, inwoners (kinderen), scholen en jongerenwerkers.

5.1 Buitenspelen organiseren met derden

Buiten spelen is een primair preventief instrument om positieve gezondheid bij een kind te bevorderen. En positieve gezondheid betekent veel meer dan 'niet ziek' zijn. Binnen onze gemeente stimuleren we de samenwerking met jeugd(zorg), onderwijs, sport, cultuur via de Jeugdagenda. Het bevorderen van buitenspelen past in dit rijtje.

Concreet. Sport en spel liggen in elkaars verlengde, we zoeken naar 'cross-overs'. Jongerenwerk en sportbuurtcoaches spelen een rol bij initiatieven en het aanjagen van zaken omtrent spelen. Sportverenigingen, scouting, scholen (de gezonde school) en natuurmonumenten worden ook betrokken omdat zij activiteiten organiseren op speel- en sportplekken. We hebben veel bossen en sportvelden aan de randen van de dorpen die we kunnen benutten.

Het faciliteren van initiatieven zoals de Straatspeeldagen en Nationale stoepranddagen stimuleren de jeugd om naar buiten te gaan. Samen spelen is leuk en leerzaam, de organisaties zorgen voor de veiligheid. Voor het spelen in bossen of samen spelen (met schoolklassen bijvoorbeeld) op trapveldjes kan een buurt sport/speelcoach of jongerenwerk een rol spelen.

We faciliteren nu de Speelweken, scouting, het Jeugdsport- en cultuurfonds en breiden dit uit met een tegemoetkoming Jeugd en Spel. Organisaties of inwoners kunnen een kleine tegemoetkoming aanvragen voor het organiseren van initiatieven op het gebied van spelen. Die geeft ruimte voor spel en sport op eigen initiatief in de woonomgeving.

Wat willen we bereiken?	Hoe bereiken we dat?
• **Kinderen hebben ruimte en zin om buiten te spelen**	• Faciliteren van initiatieven zoals de Nationale Buitenspeeldag en het NK stoepranden met gemeentelijke voorronden • Georganiseerd spelen in de bossen of op trapveldjes met sport/speelcoach of jongerenwerk • Aansluiting zoeken en samenwerken met groene speel alternatieven van bijvoorbeeld Staatsbosbeheer, Nationaal park UH, of scouting regio UH • Bekendheid geven aan spelen bij IVN Natuurmonumenten, Staatsbosheer, Nationaal park UH • Verbreden subsidies Jeugd met *Tegemoetkoming Jeugd en Spel*
• **Speeltoestellen bij sportclubs en scholen toegankelijk maken waar mogelijk** • **Jeugd tot 18 jaar**	• Afspraken maken met sportclubs en scholen • Onderzoek multifunctioneel gebruik sportvelden

5.2 De Buitenruimte als speelvoorziening

Het gaat zoals eerder vermeld, in de buitenruimte niet alleen om speciaal ingerichte speelplaatsen; het gaat om de gehele openbare ruimte. We bedoelen daarmee ruimte voor spel om te fietsen, te knikkeren of te steppen enzovoort. Dat kan een schoolplein zijn of ruimte bij sportclubs maar ook de stoep of de straat in de wijk. We denken dan aan het aanwijzen van *speelstraten* die onder specifieke voorwaarden tijdelijk afgesloten kunnen worden. Die voorwaarden vermelden we op de website.

Dit vraagt een integrale werkwijze van alle afdelingen binnen de gemeente. En een afspraak om bij herinrichtingen het spelen, bewegen en ontmoeten te stimuleren.

Daarnaast hebben we 'vieze knieën plekken', Informele Speelplekken en gazon/ trapveldjes. Een 'vieze knieën plekken' zijn toegankelijke en bespeelbare natuur, bosjes, struiken en bomen in en rondom de woonwijken. Op de kaarten in de bijlage zijn dat de groene bosjes.

Een trapveld is buitenruimte die bedoeld is voor fysieke uitdaging of sport. Trapveldjes dienen hun bestemming te houden. Het onderhoud ligt grotendeels bij de gemeente. Trapveldjes dienen vrij te zijn van hondenpoep etc. We sturen hierop en handhaven dit in de toekomst.

Buitenruimte als speelvoorziening	Wat willen we bereiken?	Hoe doen we dat?
Buitenruimte (stoepen, woonwijken) wordt meer gebruikt om te spelen	• Spelen op straat, op een schoolplein of bij een sportclub moet makkelijker worden en veilig zijn.	• Afspraken maken met scholen over toegankelijkheid • Speelstraten aanwijzen binnen de gemeente • Aandacht voor verkeersveiligheid
	• Straatprofielen met ruimte om te spelen (bijvoorbeeld door brede stoepen en autoluwe/ autovrije zones) opnemen in leidraad Openbare Ruimte LIOR	• Initiatief kan door inwoners worden opgepakt en/of in overleg met inwoners
	• Braakliggende terreinen beschikbaar maken als tijdelijke speelruimte • Afgebouwde speelplekken behouden bestemming spelen	• Faciliteren buitenactiviteiten door op website van de gemeente voorbeelden te delen en ideeën te laten zien en verwijzen naar buurtsportcoaches. Het initiatief kan door inwoners worden opgepakt en/of in overleg met inwoners.
	• Kerkpleinen en spelen onderzoeken	• Religieuze gebouwen, zoals kerken, staan steeds meer leeg of worden minder gebruikt. Rondom deze gebouwen bevindt zich soms de nodige ruimte die gebruikt kan worden als speelruimte. We onderzoeken en gaan in overleg met de kerk.

Vieze knieën plek	Wat willen we bereiken?	Hoe doen we dat?
Bespeelbare natuur	Onderhouden en waar mogelijk handhaven of uitbreiden met behulp van inwoners.	• Inzet op natuurlijk spelen. Mogelijkheid om spelen en educatie (NME) te combineren • Gebruik MTB routes • Onderhouden grasstroken bossen en struiken • Bestemming informeel spelen bij nieuwbouw wijken inplannen • Initiatieven inwoners op maat bekijken
Grasveldjes en trapveldjes	Bestemming behouden en gebruik stimuleren	Onderhoud en beheer (conform beheerplan) • Handhaving op hondenpoep

5.3 Van formele naar informele speelplekken

Door samen te werken met inwoners creëren we een speelcultuur die (goed of soms zelfs beter) aansluit bij de behoefte van ouders en de kinderen. Onder formele speelplekken verstaan we terreinen in de openbare ruimte die exclusief voor sport of spel zijn bestemd en zijn ingericht met sport- of speeltoestellen. De 90 formele speelplekken zullen afhankelijk van de wensen van inwoners worden behouden of afgebouwd. Om alle toestellen veilig en volgens richtlijnen te onderhouden hebben we meer middelen voor Spelen nodig dan nu voorhanden zijn. Samen met inwoners zoeken we naar oplossingen. We raadplegen omwonenden voor de plekken waarvan de levensduur eindig is en werken samen met hen als zij plekken willen behouden.

Waar mogelijk veranderen ze in informele speelplekken, dus met speelgroen, bomen of boomstronk, een watertje of een losse rioolbuis. We letten op het logisch bestemmen van de buitenruimte en op daadwerkelijk speelgebruik door contact te onderhouden met de buurt. We stemmen af op vraag en aanbod per wijk dus, op behoefte van ouders en kinderen. Overblijvende speeltoestellen van andere formele plekken verhuizen we als een speelplek daarom vraagt en de financiën het toelaten.

5.4 Van formele plek naar initiatiefplek

De komende 10 jaar beoordelen we of onze speelplekken met toestellen aan vervanging toe zijn, al naar gelang de levensduur van de toestellen. Van de 90 plekken behouden we 12 formele plekken die bereikbaar in de dorpen liggen. Deze 12 plekken noemen we centrale plekken. We zorgen er voor dat centrale plekken zoveel mogelijk in stand blijven, de andere 78 plekken zijn voor initiatieven van inwoners.
Iedere dorpskern of deel van een kern heeft zijn eigen kansen en uitdagingen. Bij het verdelen van centrale speelplekken letten we erop dat er geen wiskundige formule wordt toegepast. Als richtlijn hanteren we de norm of er in de gemeente een kern is, of een gedeelte van een kern, waar kinderen echt een duidelijk tekort hebben aan speelgelegenheid. In Overberg is bijvoorbeeld geen centrale speelplek maar is het speelplein van de school een centrale plek.

5.5 Maatwerk en participatie

Bij initiatiefplekken geven we omwonenden de kans in samenspraak met elkaar en kinderen de plek anders vorm te geven, te adopteren of anderszins te behouden. We geven bijvoorbeeld materiaalsuggesties voor het opknappen of aanschaffen van materialen voor speeltoestellen. Voor natuurlijke speelaanleidingen geven we voorbeelden van spelen met alleen een boomstam, een rioolbuis of een takkenhut.

Bij de plekken die we behouden en waar initiatieven opbloeien, letten we op het ontwerp van het landschap met daarin het groen, de verharding, de speelprikkels en soms toestellen. We toetsen de speelplekken aan de kwaliteitsmeetlat, zorgen voor een duurzame inrichting met zoveel mogelijk hergebruikte materialen. Restmaterialen uit beheertaken zoals oude rioolbuizen, oude stoeptegels kunnen we bijvoorbeeld omvormen tot een speelkasteel.

Speelplekken moeten erop gericht zijn dat kinderen er samen spelen, ook kinderen met een beperking. Speelplekken toegankelijk maken voor kinderen met en zonder handicap is voor de inclusieve gemeente Utrechtse Heuvelrug van belang. Daarvoor zullen we contact moeten zoeken met omwonenden zodat we samen tot een oplossing komen. We letten daarbij op het http://www.samenspeelakkoord.nl/nl.

Een veiligheidskeuring zal in de regel via de gemeente lopen. Financiering van initiatieven op speelgebied verloopt voornamelijk via externe fondsen of middelen die inwoners, of organisaties, zelf organiseren. We denken dan aan: Jantje Beton, Oranjefonds, Rotary, VSB-fonds, het Gehandicapte kind, Kiwanis of Fondsenwerving online. Speelplekken die we behouden en waar we toestellen wel vervangen, richten we, samen met initiatiefnemers, in met natuurlijke materialen: bomen, water, struiken. De nadruk ligt zo meer op het stimuleren van bewegen en minder op het aanbod van formele speeltoestellen. Dit moet worden opgenomen in de Leidraad Openbare Ruimte.

5.6 Uitgangspunten herinrichting speelplekken

Het aantal centrale plekken binnen een speelwijk is gerelateerd aan het aantal kinderen 0- t/m 11 jaar. Voor iedere 200 kinderen van 0- t/m 11 jaar circa 1 plek. De kinderen van 12 t/m 18 jaar worden in dit plan niet specifiek bediend, anders dan de skate en skeelerplekken die er al wel zijn.

- Als gemeente voeren we basistaken (beheer) uit en we faciliteren inwoners die een speelplek willen behouden;
- De beschikbare financiële middelen passen bij het aantal speelplekken dat we behouden en beheren;
- Speelplekken die vervangen of afgebouwd worden zijn initiatiefplekken we raadplegen inwoners over adopteren of overnemen van een (initiatief) plek;
- We richten ons bij beheer en initiatieven op informeel spelen en informele speelaanleidingen;
- Los van onze gemeentelijke speelplekken, letten we op afdoende aanbod van speelplekken voor een brede doelgroep. Samen met de woningcorporaties, de scholen en de sportclubs zorgen we voor een spreiding van speelplekken;

Speelplek	Wat willen we bereiken?	Hoe doe we dat?
Traditionele centrale speelplek met toestellen of doeltjes	Van 90 naar 12 plekken door bij verjaring van de speeltoestellen de speelplekken af te bouwen naar Initiatiefplekken	• Onderhoud en beheer • Informele speelaanleidingen toevoegen of vervangen • Afbouwen of omvormen met behulp van inwoners • Maatwerk en co-creatie met inwoners en kinderen per locatie • Letten op duurzaamheid en toegankelijkheid • Spelregels bekend maken aan inwoners • Rekening houden met kinderen met een beperking volgens het samenspeelakkoord
Skate en skeelerbanen*	Bestemming zoveel mogelijk behouden en gebruik stimuleren	• Onderhouden in gesprek met jeugd
Hangplekken		• Deze plekken ontstaan spontaan en verschuiven regelmatig. Waar mogelijk jeugd faciliteren in overleg met Jongerenwerk

**Er zijn vier skate- en skeelerbanen voor jongeren in Driebergen, Maarn, Doorn en Leersum. Aanpassing aan de plek wordt gedaan door te monitoren en in te spelen op vragen uit de buurt. Deze plekken vallen onder de noemer initiatiefplekken die kunnen worden af- of omgebouwd.*

5.7 Resultaat

Door samen te werken met inwoners ontstaat een speelcultuur die goed (zelfs beter) past bij de behoefte van de inwoners, de ouders en de kinderen. De gemeente is niet langer alleen verantwoordelijk voor alle speelplekken en gaat beter aansluiten bij de behoefte en wensen van de inwoners. Dit kan door initiatieven van inwoners en organisaties te omarmen en ook een stukje verantwoordelijkheid te delen met de inwoners
Deze nota is dus niet in beton gegoten, zo loopt er een pilot bij de Grutto in Driebergen waarin inwoners zelf zorgdragen voor financiering en uitvoering van een speeltoestel dat afgeschreven was. Daarnaast loopt er een pilot op Kardinaal Alfrinklaan in Driebergen.

Wij leren hiervan. Door nieuwe initiatieven te faciliteren komen we tot een werkzame leidraad, een soort leermodel, om spelen samen met inwoners vorm te geven.

5.8 Hoe werken we samen?

Het succesvol afbouwen of aanpassen en beheren van de speelplekken en de openbare ruimte, binnen het financiële kader, vraagt een heldere eenduidige aanpak naar inwoners toe. Draagvlak creëren bij inwoners en het scheppen van reële verwachtingen zijn essentieel. Het gaat zowel om het aanpassen van een blijvende plek als dat nodig is, als om een plek die moet worden af- of omgebouwd met een initiatief van bewoners. Ombouwen van een plek gebeurt alleen op initiatief en in samenspraak met omwonenden. Ook hanteren we spelregels hoe zo'n initiatief gedragen kan worden door omwonenden en hoe de samenwerking met de gemeente eruit zal zien. We maken afspraken over beheer, keuring en financiën.

In het conceptbeheerplan in de bijlage geven we een eerste planning aan. Dit is een opzet en wederom niet als gehard cement vastgelegd.

5.9 Onze uitgangspunten

- We communiceren duidelijk: wie kan waar terecht?
- We geven inwoners en kinderen een nadrukkelijke rol
- We leveren maatwerk door de ruimtelijke en natuurlijke kwaliteiten van iedere plek te benutten en in te spelen op behoeften
- We streven samen met belanghebbenden naar meerwaarde door co-creatie
- We spreken kaders af
- We letten op het beschikbaar budget

5.10 Initiatieven van inwoners

Meldingen
Bewoners moeten hun meldingen en vragen over Spelen en initiatieven goed kwijt kunnen, één aanspreekpunt op'Spelensamenleving@heuvelrug.nl'

Communicatie
We informeren via de website van de gemeente. Wie kan waar terecht voor vragen of ideeën en wat zijn de spelregels?

Betrekken en informeren bewoners
Gebruikers en omwonenden van een speelplek en overige organisaties benaderen we bij ombouw, afbouw en /of aanpassingen van initiatief speelplekken. We doen dit via mailing, brieven, website en overige social media. Iedereen krijgt de kans een idee aan te dragen. Bij 'geen gehoor', bouwen we af. Ook dit komt op de website.

Beheer en coördinatie
Er is coördinatie over beleid, vervanging en onderhoud. Voor de werkvoorbereiding (inspraak van kinderen, jongeren en bewoners, participatie, opstellen van plannen, afhandeling van meldingen, verwerken van inspectieresultaten) stellen we uren beschikbaar.

Maatwerk, participatie en co -creatie
We betrekken alle doelgroepen door te kiezen voor een wijkgerichte aanpak in co-creatie met kinderen, bewoners, partners en professionals in de wijk, resulterend in een speel-beheerplan per speelplek. Uitgangspunt is dat iedereen iets kan bijdragen: bijvoorbeeld terreinen openstellen, activiteiten organiseren, toezichthouden of extra belevingswaarde creëren. De gemeente pakt de rol om daarin in wisselende samenwerkingsverbanden te faciliteren, te inspireren én nieuwe ideeën mogelijk te maken.

Spelregels voor initiatieven, juridische afspraken en stappenplan
We faciliteren inwoners om de speelplekken in de wijk die zij willen behouden of waarin zij andere mogelijkheden zien. We maken daar afspraken over. Aan speeltoestellen en plekken kleven veiligheidseisen. We hebben spelregels die we omvormen tot een stappenplan dat zowel intern als extern gebruikt kan worden. We leggen afspraken vast en

plaatsen de spelregels op de website.

5.11 Kaders bij speelplekinitiatieven

Wij hanteren de volgende kaders:

- Draagvlak bij omwonenden;
- Afspraken vanuit omwonenden;
- De organisatie achter de aanvraag;
- Financiering;
- Juridische afspraken en maatwerk per speelplek.

5.11.1 Draagvlak bij omwonenden

Een nieuw idee moet kunnen rekenen op draagvlak onder een ruime meerderheid van de omwonenden/ betrokkenen. De gemeente faciliteert als omwonenden geen bezwaren hebben. We schrijven bewoners aan en consulteren. Zowel initiatiefnemers als de gemeente hebben daarin een rol. De gemeente zal bijvoorbeeld het draagvlak checken maar initiatiefnemers enthousiasmeren hun achterban. We maken gebruik van ons plan 'Participatie Verbindt'.

5.11.2 Afspraken vanuit omwonenden

Afspraken opgesteld door initiatiefnemers onderling worden vaak veel beter nageleefd dan 'opgelegde regels' en kunnen daardoor bijdragen aan het draagvlak. Dat kunnen onderlinge beheerafspraken, organisatie en financiële afspraken zijn.

5.11.3 Organisatie achter de aanvraag

Ook na realisatie van een speelinitiatief is het belangrijk om betrokkenheid te behouden, het eigen initiatief te bevorderen en te verankeren. Dit kan in de vorm van een vereniging of gewoon een groep gebruikers of ouders die bepaalde zaken wil regelen, zoals aanleg, onderhoud, toezicht en gebruik. We maken daar afspraken over. De bestemming van een locatie kan bijvoorbeeld ook een rol spelen.

5.11.4 Financiering

De gemeente financiert zelf in principe geen speelplek initiatieven, we stimuleren de aanspraak op externe fondsen waar dat mogelijk is. Inwoners zoeken die zelf op en vragen zelf aan. Initiatiefnemers kunnen terecht bij:

- Gemeentelijk subsidieloket
- Jantje Beton (**https://jantjebeton.nl/activiteiten)**
- De Nationale Buitenspeeldag
- De nationale Stoeprand kampioenschappen

Een tegemoetkomingssubsidie uit het budget Jeugd en Spel voor een speelinitiatief vanuit de gemeente is alleen mogelijk in combinatie met een groot deel externe financiering. Een

tegemoetkoming kan alleen worden toegekend als andere vormen van financiering niet mogelijk blijken en een hiaat of probleem is geconstateerd.

5.11.5 Juridische afspraken en kader (WAS)

Algemene spelregel is dat de gemeente bij initiatieven voor het ombouwen van speelplekken zelf de keuring ter hand neemt. Over beheer en onderhoud kunnen afspraken met een initiatiefgroep, stichting of bewonersgroep worden gemaakt. Dit is maatwerk per plek of per initiatief.

Toestellen die in openbaar gebied staan moeten altijd blijven voldoen aan de WAS (Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen), ook al worden ze gerepareerd of zelfgebouwd door bewoners. De gemeente is daarom verplicht om toezicht te houden op deze reparaties of zelfbouw door bewoners.

Zelf speelgoed buitenzetten op de straat, zoals trampolines, mits deze na gebruik weer opgeruimd worden, of bijvoorbeeld een tuinslang buitenleggen is mogelijk. Spelregels hierover gaan over veiligheid maar risicoaansprakelijkheid is niet voor de gemeente.

De beheerder draagt kennis over de WAS per speelplek over aan bewoners. Zodra bewoners een toestel zelf gaan bouwen/ neerzetten moet een certificeringstraject doorlopen worden. Bewoners kunnen als zij georganiseerd zijn in een vereniging of stichting subsidies voor spelen aanvragen bij Jantje Beton, Het gehandicapte kind NSGK of VSB-fonds.

Niet ieder speeltoestel behoeft keuring volgens de WAS: natuurlijke speelelementen behoeven vaak geen keuring, wel blijft zorgplicht bestaan. Ook hier maken we afspraken over met initiatiefnemers.

We geven hierover informatie op de website en via de bijlage Spelen in de Bossen en Reikwijdte notitie Warenwetbesluit.

5.12 Kaders en communicatie

Informatie over de kaders maken we bekend via de website van de gemeente op een aparte Speelplek pagina. Met vermelding van geslaagde pilots zoals in Driebergen, de Grutto en de Kardinaal Alfrinklaan. Tevens staat vermeld hoe een tegemoetkoming speelinitiatief buitenruimte kan worden gevraagd en wat de bijvoorbeeld de voorwaarden voor een Speelstraat zijn.

Bijvoorbeeld dat minstens 50% van de bewoners akkoord is met de inrichting van de Speelstraat en dat er geen belangrijk doorgaand verkeer is. Als er speelstraten zijn aangewezen, bepalen we wat de duur is van de afsluiting.

6 Financieel kader

Bij de uitwerking van het uitvoeringsplan nemen we het financieel kader openbare ruimte als uitgangspunt. Dit omdat we ook de openbare ruimte willen gaan benutten voor kindvriendelijke wijken. Dit reikt dus verder dan alleen het kader voor speelplekken.

Voor de basistaak, beheer en keuring van speelplekken die aan de gemeente toebehoren, is het financieel kader leidend. Dat bedrag is € 41.000,- per jaar. Om binnen het financiële kader te blijven zullen we de 90 gemeentelijke speelplekken met 78 moeten reduceren of omvormen zodat de kosten beheersbaar blijven. Beheer en onderhoud is alleen mogelijk voor 12 resterende plekken. Voor de om te vormen, initiatiefplekken die aan het einde van hun levensduur zijn en die omwonenden willen behouden, zijn alternatieve investeringen nodig met externe subsidiebronnen en crowdfunding.

Basistaak	Faciliterende taak	Faciliterende taak
Budget beheer Speelplekken	Budget jeugd en spel	Initiatieven ombouwen speelplekken
€41.000	€ 5000,-	€ 0,-

Binnen bestaand gemeentelijk subsidiebudget Jeugd kan een tegemoetkoming Jeugd en Spel voor een speel - of straatinitiatief voor jeugd en spel worden gevraagd mits ook grotendeels externe financiering wordt gevraagd. Dit valt binnen de middelen van het jeugdbudget. De buurtsportcoach initiatieven vallen onder bestaand beleidsbudget vanuit Sport.

6.1 Waar zetten we de middelen voor in?

De middelen voor speelplekken zetten we in voor herinrichting, onderhoud en sluiting van bestaande speelplaatsen en, waar nodig en mogelijk, verhuizen van speeltoestellen. Voor het jaarlijks onderhoud van speel- en toestellen en trapveldjes is het regulier onderhoudsbudget beschikbaar. Voor kleine initiatieven zoals sport- en speldagen of stoepranddagen, faciliteren we, onder voorwaarden, via een tegemoetkoming in de kosten. Er is ambtelijke capaciteit nodig om inwoners te ondersteunen, dit budget is derhalve exclusief personeelslasten.

6.1.1 Externe financiering

Initiatieven voor speelplekken moeten betaald worden vanuit externe middelen. Initiatiefnemers kunnen o.a. terecht bij:

- Gemeentelijk subsidieloket
- Jantje Beton
- Crowdfunding
- Oranjefonds
- Het Gehandicapte kind.
- Rotary, Lions
- Kiwanis
- VSB fonds
- Fondsen werving online

7 Bijlagen

7.1 Kaarten speelplekken en legenda

7.2 Speelbestand gemeente Utrechtse Heuvelrug

7.3 Beheerplanning 2021